

Bettie Elias

De lege schommel

Het verhaal van Azmi, een vluchtelingenkind

Elias, Bettie

De lege schommel. Het verhaal van Azmi, een vluchtelingkind

© 2017 Infodok / WPG Uitgevers België nv, Rijnkaai 100/A11, B-2000 Antwerpen en Bettie Elias
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Infodok' is het geregistreerde merk van Davidsfonds vzw,
met maatschappelijke zetel te 3000 Leuven, Quinten Metsysplein 12.
www.wpg.be/infodok

Vormgeving cover: Under Cover Xpair

Vormgeving binnenwerk: Els Ruppel

Redactie: Griet Vandewalle

Trefwoorden: vluchtelingen, vriendschap, nieuwe thuis, oorlog

D/2017/0034/410

ISBN 978 90 5908 873 3

NUR 283

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd – op enige manier –
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

deel 1

1.

De zon staat laag en schijnt in zijn knipperende ogen. Azmi wordt langzaam wakker. Rondom zich hoort hij zachte stemmen, bijna gemurmel, van mensen die hij nauwelijks kent. Hij voelt warme armen om zich heen. Veilige armen. Zijn hoofd ligt tegen een schouder, hij voelt het bonzen van een hart. Voorzichtig draait hij zijn hoofd en kijkt schuin omhoog naar zijn vader. Zijn vaders baard kriebelt in zijn neus. Azmi voelt een aandrang om te niezen. Vlug snuift hij een paar keer met zijn neus om het tegen te houden. Anders zou zijn vader zeker wakker worden. En opstaan. En angstvallig om zich heen kijken. Alsof er plots iets ergs kan gebeuren. En hij ligt nu net zo goed. Zijn vader wrijft over zijn baard. Meteen knijpt Azmi zijn ogen dicht en probeert hij zich niet te verroeren. Hij houdt zich zolang stil tot hij zelf weer begint te doezelen. Hij hoort op de achtergrond de kabbelende golven van de zee, die met een ritselend geluid uitlopen op het verlaten keienstrand. Het maakt hem rustig. Het is de eerste keer in zijn leven dat hij de zee heeft gezien. Oneindig blauw water. Zonder na te denken was hij, toen ze hier aankwamen, gewoon met zijn schoenen aan de zee ingelopen. Zijn moeder had hem geschrokken nageroepen. Met een wapperende hand deed zijn vader teken dat ze moest zwijgen. Gelukkig hadden de twee smokkelaars het niet gemerkt, misschien waren

zij ook doodop. Azmi haastte zich pletsend door het water naar zijn vader. Zijn lange broek droop vanaf zijn knieën van het ziltige zeewater. Pas na een tijd merkte hij dat hij stond te rillen van de kou. Ze hadden geen reservebroek kunnen meenemen.

‘Daar had je aan moeten denken’, fluisterde zijn moeder terwijl ze haar donkerrode, wollen schouderdoek afnam en hem toestak. ‘Droog je hiermee een beetje af. Het zal weer heel koud worden deze nacht.’

Azmi hoort zijn vader snurken en even later gaat er een schok door zijn lichaam. Traag draait Azmi zijn hoofd naar de zon. De lauwe warmte doet deugd, op zijn bleke wangen en op zijn opengereten handen. Alsof zijn moeder zijn wonden insmeert met warme balsem die geurt naar jasmijn. Alles komt goed, denkt hij. We zijn er bijna.

Flarden van de afgelopen dagen komen als ongewenste gasten zijn hoofd binnendringen. Tegen zijn zin weven ze zijn gedachten broos aan elkaar. Azmi voelt opnieuw de angst die hem bekleemde. Stap voor stap beklommen ze een berg, in het holst van de nacht. Een van de vele bergen. Het was aardedonker. De ondergrond was onvast door losse stenen. Het zwarte donker nam hem elk gevoel van richting af. Soms stapte hij in het luchtledige, dacht hij, en hapte hij naar adem. Maar opeens begon hij echt naar beneden te schuiven. In paniek greep hij met volle hand een distel vast. De venijnige stekels scheurden door het vel aan de binnenkant van zijn hand. En toch schreeuwde hij niet. Of riep hij niet om zijn moeder

of om zijn vader. Zelfs met een hand die in brand stond, herinnerde hij zich dat er geen woord mocht worden gezegd. De smokkelaars, twee mannen met een versleten lederen jas, hadden het zo bevolen. Zij waren de baas. Zij dreigden ermee iedereen achter te laten die zich niet aan de regels hield. Zelfs op een smal, kronkelend bergpad of op een ijzige top van een berg. Gelukkig had zijn vader in het donker naar hem gegrabbeld en trok hij hem aan de kraag van zijn jas met een ruk terug op het smalle pad.

‘Goed uitkijken’, fluisterde hij. ‘Geef me een hand...’

Uitkijken? Hoe doe je dat in het donker? Ondanks de zon op zijn huid voelt Azmi een koude rilling over zijn rug lopen. Was het gisteren gebeurd, of eergisteren, of nog langer geleden? Hij heeft geen vat meer op de tijd, op de dagen en de nachten.

Hij weet niet meer hoe lang ze al onderweg zijn. Of hoeveel bergen ze al overgestoken hebben. Altijd ’s nachts. Als een bende dieven en schurken. Maar nu is het goed. Hij schuift nog iets dichters naar zijn vader die hem stevig tegen zich aandrukt in zijn slaap.

Sissende stemmen maken hem wakker. Opgejaagd gefluister in het donker. Zijn moeder schudt aan zijn schouder. Niet zachtjes, maar met aandrang, omdat hij maar niet wakker wordt. En omdat er geen tijd te verliezen is.

‘Azmi! Haast je! De boot komt eraan!’

Het duurt even voor het tot hem doordringt. Hij voelt de keien van het strand tegen zijn schouderbladen drukken. En tegen zijn achterhoofd. Nu weet hij het

weer. Opeens veert hij op. Hierop hebben ze lang moeten wachten. Dagen aan één stuk. Zonder eten. Met af en toe een beetje water om te drinken. En dat was het. Maar omdat er een nieuw leven in het verschieft lag, hadden ze het volgehouden, zonder te morren.

‘Waar is papa?’ vraagt Azmi.

‘Sst!’ doet een van de smokkelaars boos.

Het is de grootste van de twee, breedgeschouderd als een bokser. In het donker kan Azmi zijn dreigende ogen niet zien. Ze hebben niet veel nodig om in woede uit te barsten. Ook de kleinste, met zijn laffe ogen, niet. Zwijgend wijst zijn moeder naar zijn vader die met Rasha op de arm staat te wachten. Hij staart in de verte over de zwarte, klotsende watermassa heen. Zou hij de boot al zien? Met pijnlijke knoken staat Azmi op en loopt naar hem toe. Zijn moeder raapt de schouderdoek op van de grond en slaat die om haar schouders. Met een zorgelijke blik kijkt ze naar Azmi en Rasha. Een koude zeebries doet haar rillen, ze kruist beide armen voor haar borst. Haar lange rok wappert in de wind, die bij het vallen van de avond is opgestoken.

Azmi gaat naast zijn vader staan en tuurt over het water. Het is pikkedonker. Deze nacht is er geen maan die zich verscholen heeft achter de voortdrijvende wolken. Naast hem staan ook andere mensen van de groep te kijken. Er is nog geen boot te zien. Iedereen houdt zijn adem in. Opeens hoort hij toch iets. Hij knijpt zijn ogen halfdicht. Een boot doemt op uit het niets. De lichten zijn gedoofd, de motor ronkt zachtjes. Een man met een muts op zijn hoofd stuurt

de boot bijna geluidloos hun richting uit. Azmi kijkt omhoog naar zijn vader. Moeten we hiermee de zee oversteken? vraagt hij zich af. De grote Middellandse Zee? Alsof iemand plots een teken geeft, splitst de groep zich in tweeën om de boot door te laten. De motor wordt afgezet. De rubberen buik van de boot schuurt over de keien van het strand. Kreunend komt hij tot stilstand. De man springt op het droge en geeft de smokkelaars een hand. Gedempt praten ze tegen elkaar. Af en toe kijken ze over hun schouders naar de groep. Vol verwachting staat iedereen te wachten. Vermoeide ogen kijken elkaar hoopvol aan. Azmi voelt bedachtzaam met zijn hand aan het oranje rubber.

‘Zouden we wel allemaal hierin kunnen?’ hoort hij iemand achter zich fluisteren.

‘Dat lukt nooit!’

‘We zijn wel met dertig...’

‘Dit is een boot voor amper vijftien personen!’

‘Dat is gekkenwerk!’

Azmi gaat naar zijn vader en legt een hand op zijn arm.

‘De boot is te klein voor ons allemaal’, fluistert hij.

‘We zullen wel zien’, probeert zijn vader hem gerust te stellen.

Rasha is met haar krullenkop op zijn schouder in slaap gevallen. Azmi is er niet gerust op en houdt de mannen nauwlettend in het oog. Het fluisteren is overgegaan in opgewonden praten met drukke gebaren. De struise smokkelaar trekt zijn brede schouders op en maakt aanstalten om zich om te draaien. Maar de

man van de boot houdt hem tegen door een hand op zijn arm te leggen. Het is allesbehalve een vriendelijk gebaar, kan Azmi zien. Grimmig kijken ze naar elkaar. Zonder te verpinken.

Hopelijk loopt het hier niet fout, denkt Azmi.

Hij kijkt over zijn schouder naar zijn vader en moeder die dicht tegen elkaar staan af te wachten. De ongerustheid is ook bij de anderen te voelen. Angstig kijken ze naar elkaar. Iedereen heeft moeten betalen aan de smokkelaars om te kunnen vluchten. Veel geld. Sommigen hebben zelfs alles wat ze hadden, moeten verkopen. Tot hun huis toe. In tijden van oorlog is niets nog veel waard. De smokkelaar schudt brutaal de hand van zich af en haalt met tegenzin een stapeltje bankbiljetten uit de binnenzak van zijn jas. Met zijn wijsvinger telt hij een pak briefjes en geeft ze aan de man van de boot.

Misschien varen we in twee keer, denkt Azmi. En heeft hij daarom meer geld gevraagd aan de smokkelaars. Hopelijk kunnen wij met de eerste groep mee...

De man van de boot propt de geldbriefjes in de achterzak van zijn broek. Hij knikt naar de mensen die rondom hem staan te wachten. Als niemand reageert, doet hij met beide handen teken naar de boot.

'Go, go, go!' zegt hij halffluid met ongeduld in zijn stem.

Azmi loopt naar zijn ouders die nerveus een paar plastic zakjes bij elkaar scharrelen. Meer tijd was er niet geweest om spullen bijeen te zoeken, toen ze halsoverkop moesten vluchten. Het bericht had zich

als een brandend vuurtje verspreid. Het stadsdeel van Aleppo waar zij woonden zou gebombardeerd worden. In de verte hoorden ze vliegtuigen en inslaande bommen. Ze moesten weg, zo snel mogelijk. Alleen het hoognodige kon mee. Geen speelgoed of knuffel. Zelfs geen reservekleren. Zonder afscheid te kunnen nemen van familie. Of van vrienden. Zelfs niet van zijn beste vrienden.

Rasha is wakker geworden van de plotse opwindning. Slaapdronken begint ze te wenen.

‘We gaan met de boot varen’, probeert Azmi haar te troosten. ‘Kijk, daar is de boot en...’

‘Kom’, onderbreekt zijn vader hem, ‘we moeten gaan... Hebben we alles?’

Ze haasten zich naar de boot. Azmi struikelt in het donker over de keien van het strand. Het wordt dringen en duwen. Mensen botsen tegen elkaar. Tot een man plots begint te roepen.

‘Dit kan niet! Hier hebben we niet voor betaald!’

Iedereen kijkt naar de man. Wat is er aan de hand?

‘Het is onmogelijk dat we met zoveel mensen tegelijk de oversteek kunnen maken. In deze... deze... belachelijk kleine boot.’

De man van de boot haalt zijn schouders op en doet teken naar de smokkelaars.

‘Dat moet je met hen regelen...’

De potige smokkelaar trekt zijn wenkbrauwen op.

‘Het is dit of niets. Er is geen andere boot...’

‘Dit is moord! We hebben betaald voor een veilige overtocht!’

‘Stap er dan niet in. Wil je je geld terug hebben?’

De man kijkt radeloos naar zijn vrouw en kinderen.
En naar de zwijgende mensen rond hem.

‘We moeten nu vertrekken’, zegt de man van de boot die op zijn uurwerk kijkt. ‘Als de kustwacht begint te patrouilleren, kunnen we het vergeten...’

Een paar alleenreizende mannen stappen al in de boot. Azmi trekt aan zijn vaders mouw.

‘Wat doen wij?’ vraagt hij.

Zijn vader en moeder wisselen een verontruste blik.

‘We hebben geen andere keuze...’